

ting van Gods Vaderlijke als een liefde, die allen hetzelfde geeft, ziet hij die Vaderlijke veel meer als de uitgesproken voorkeur van God voor diegenen, die Hij nu eenmaal naar Zijn goddelijke vrijmacht als Zijn kinderen verkoos, met volstrekt voorbijgaan van de anderen, die nu eenmaal krachtens diezelfde ongelimiteerde vrijmacht daarbuiten vallen. Daarom is, volgens hem, het grootste euvel van heel de negentiende-eeuwse theologie geweest, dat zij afgebogen is van de lijn Jezus, Paulus, Augustinus, de Jansenisten, Calvijn, wil men, dat zij prijsgegeven heeft de praedestinatiegedachte. Want zoo één trek van het Christelijk Godsbeeld van belang is, dan is het, volgens Snethlage, wel die der praedestinatie, waarin immers het duidelijkst Gods volstrekt soevereine majesteit zich manifesteert, waarin God het duidelijkst zich openbaart als „de volstrekt Andere” dan wij menschen.

G. BRILLENBURG WURTH.

UIT DE SCHRIFT

In wereldsch gezelschap.

En het geschiedde, als Hij gekomen was in het huis van een der oversten der farizeën, op den sabbat, om brood te eten, dat zij Hem waarnamen. Lukas 14: 1.

Waar de Heere Jezus zich ook bevond, in den tempel of aan een gastmaal, steeds is Hij dezelfde. Altijd en overal is Hij bezig in het werk Zijns Vaders. Geen oogenblik vergeet Hij de hooge roeping Zijns levens. Ook aan het gastmaal van den farizeër belooft Hij zich den Zoon des menschen. Ofschoon de Heiland den bozen toelag der uitnodiging doorzag, toch nam Hij haar aan. Met liefderijke bedoeling trad Hij binnen in een Hem vreemd, ja, vijandig gezelschap. De farizeër wilde Hem valsch bespieden. Christus daarentegen is vervuld met een heilig en liefderijk oogmerk, ten goede dergenen, die Hem waarnamen, om Hem te beschuldigen.

Terwijl het hart van den farizeër vol is van duivelsche list, is het hart van den Heiland vervuld met hemelsche gedachten en Zijn mond met Goddelijke wijsheid.

Of Christus aan den maaltijd van den farizeër of aan den vriendendisch bij Zacheüs aanzit; of Hij spreekt met de Samaritaansche vrouw of met Nicodémus, een leeraar in Israël, steeds handelt Hij over de rechte zaak, ter rechter tijd en op de rechte wijze. Aan alle plaatsen en onder alle omstandigheden blijft Hij zichzelf gelijk.

Daarin heeft Hij Zijn discipelen een hoog exemplaar gegeven, dat zij van verre met ernst hebben na te volgen.

Elk christen komt in zijn omgeving met zeer verschillende menschen in aanraking. Ofschoon wij geen vriendschappelijke omgang mogen zoeken met wereldsche lieden, is het toch meestal onmogelijk zich geheel aan dezen te onttrekken. Dan zouden wij de wereld moeten uitgaan. Maar het is heel iets anders of een geloovige door zijn beroep en door zaken met wereldsche menschen te doen heeft, dan of hij zich onder hen vrienden maakt. Het eerste is vaak onvermijdelijk, het laatste altijd ongeoorloofd.

Hoogst af te keuren is het, als een christen vriendschapsbetrekking aanknoopt met hen die God en Zijn volk tegenstaan. Zulk een belijder stelt zich in een droevig daglicht. Als zijn hart brandde van liefde tot 's Heeren naam en zaak, zou hij verstaan: waar geen plaats is voor mijn Heiland, is ook geen plaats voor mij. Een huis, waar God en Christus geheel worden uitgesloten, kan en mag niet zijn het huis, waar een christen gastvrijheid aanneemt en vertrouwelijke omgang zoekt.

Zeker behoort deze zijn wereld te kennen, doch dit maakt hem nog geenszins een wereldling. Hoe ver wij ons verkeer met wereldsche menschen hebben uit te strekken, is een punt, dat elk geloovige met ernst voor zichzelf heeft te beslissen. Waar hij zich er niet altijd aan kan onttrekken, moet hij er echter wel altijd met bezadigdheid, waakzaamheid en gebod om 's Heeren hoede en bewaring verkeerden. Christus vergat nooit, ook maar één oogenblik, wie Hij was en waar Hij was. Zoo betaamt het ook den Christen.

John Newton zegt: „Ik raad dengenen, die door hun beroep genoodzaakt zijn met wereldsche menschen om te gaan, daarbij hun werk te doen, alsof zij het in den regen deden. Roepen hun bezigheden hen buiten, zij zullen ze niet laten varen, uit vrees van een weinig nat te worden; maar ook, wanneer ze afgedaan zijn, zullen zij niet tot vermaak in den regen blijven”.

Hetgeen ons moeilijk valt en tot een kruis strekt, zal niet licht tot een strik worden. De Heere eischt van ons, dat wij altijd, en niet het minst als wij met wereldsche menschen zaken hebben, ons Zijn discipelen zullen betoonen. Wij hebben er diep van doordrongen te zijn, dat wij ook dan ons bevinden onder het heilig en alziend oog des Heeren, — maar óók onder het scherp spiedend oog van onze tegenstanders.

Wie aan het heilig voorbeeld van Christus in

dezen zich toetst, zal zich diep beschaamd gevoelen, over zooveel ontrouw en nalatigheid, waaraan hij door menschenvrede schuldig staat. Maar al te dikwijls is ook een christen helaas, nog een kind van plaats en tijd; van omstandigheden en toestanden, die een treurigen invloed op hem oefenen. Droeve dingen worden in onzen tijd niet zelden gezien in betrekking tot den omgang van belijders met erkend wereldsche menschen. Hoevelen zijn er niet, vooral jongelieden, die des Zondagsmorgens met de gemeente opgaan, doch 's avonds in velerlei opzicht méedoen met de wereld! Hoe menig belijder wordt in de week op plaatsen en in omgevingen gezien, waar een christen zonder noodzaak niet behoort te komen? Inderdaad dreigt vooral tegenwoordig in dezen zeer ernstig gevaar. Laten wij toch wel bedenken, indien wij bidden, niet in verzoeking geleid te worden, dan moeten wij er althans zelf niet inloopen.

Wie den dag des Heeren naar den eisch van Gods Woord heiligen leerde, bidde steeds om de genade, den naam Gods te heiligen óók in de dagen der week, bij den weg, in zijn werk en beroep; opdat overal duidelijk uitkomen moge, dat wij christenen zijn. Vergeten wij toch nooit, bij alle uiterlijke voorkomendheid nemen de wereldsche menschen ons toch steeds nauwgezet waar. De wereld let nog meer op wie gij in de week zijt, dan op wat gij des Zondags doet, als gij ter kerk gaat. En met een scherp blik ziet zij onmiddellijk, als het een met het ander in strijd is.

„Bewaar uw voet”, zegt de Prediker, „als gij ten Huize Gods ingaat”. Een christen doe dit evenzeer, als zijn weg onverhoopt leidt in een wereldsche omgeving. Als hij daar iets verkeerd doet in woord of daad, kan hij er zeker van zijn dat het aanstonds in 'toog loopt. Veelal krijgt hij onmiddellijk te hooren: „dat had ik van u niet verwacht”. Ook legt de wereld het verkeerde van Gods volk graag onder een sterk vergrootglas. En vergeeten doet zij het nooit. Na jaren wordt het hun, te pas en te onpas, nog voor de voeten geworpen.

Zij het ons vurig gebod, dagelijks te leven en te wandelen als voor het heilig aangezicht Gods. Dan zal de gedachte, dat de wereld ons steeds spiedend waarnaemt, ons niet hinderen. Veeleer zal dit aansporen, ons te oefenen om altijd een ongerijkelijk geweten te hebben voor God en de menschen; en toch niets te doen, wat den vijanden aanleiding kan geven tot lastering van 's Heeren naam en zaak.

J. P. T.

KERKELUK LEVEN

Prof. Obbink tegen het Geref. Theol. Tijdschrift.

Wanneer ik hier Prof. Obbink citeer, is dat niet om diens persoon, die nog altijd onrecht tegenover ons blad heeft goed te maken, doch terwille van den ernst der zaak. Onder den titel „Bijbel en Dogmatiek” (een titel, die door zijn artikel allermint gerechtvaardigd wordt, wat overigens in een krantenartikel niet een ernstig gebrek is), schrijft Prof. Obbink volgend in zijn geheel overgenomen stuk:

In het jongste nummer van het Gereformeerd theologisch Tijdschrift schrijft v. D. in zijn „Kroniek” o.a. over de Buchmanbeweging, waaraan ook verscheiden gereformeerde predikanten met enthousiasme deelnemen. De schrijver vindt er wel wat goeds in, maar hij maakt een principieel bezwaar van dogmatischen aard. De schrijver heeft uit den hoek der Buchmanbeweging nog nimmer een boek gezien „waarin geen ketterijen te vinden zijn”. Als typeerend voorbeeld haalt hij dan aan een zin uit Russel's „One thing I know”, waarin hij het volgende „ongeloovig verwerpen van duidelijke Schriftuitspraken” aantreft:

„I do not believe that the atonement appeased the wrath of an angry God, for there was no wrath to appease. God hates sin, but not sinners.... God loves saints and sinners alike”.

(Ik geloof niet dat de verzoening den toorn van een verbolgen God deed bedaren, want er was geen toorn die gestild moest worden. God haat de zonde, maar niet de zondaren.... God heeft heiligen en zondaren gelijkelijk lief.)

Die uitspraak heet een „ongeloovig verwerpen van duidelijke Schriftuitspraken”? Men staat versteld als men dat leest. Bij een gereformeerd predikant zou men een betere kennis der Schrift onderstellen. Maar het zal wel zoo staan, dat bij dezen schrijver — en er schijnen er nog velen te zijn die denken als hij — de „duidelijke Schriftuitspraken” zijn onnuttig door de traditioneele kerkelijke dogmatiek, waardoor de „duidelijke Schriftuitspraken” niet worden gezien.

Immers wat is het geval? Het Grieksch kent hoofdzakelijk twee verschillende woorden voor verzoening: *hilasmos* en *katallagè*, met de daarbij behoorende werkwoorden, *hilaskomai* en *katallasso*. In de Staten-Vertaling zijn die beide woorden vertaald door verzoening en verzoenen, hoewel hun zin zeer verschillend is. *Hilaskomai* is de Griekse vertaling van het Hebreeuwsche *kipper*, dat bedekken of wegnemen beteekent.

Het object van het *hilaskomai* (van het verzoenen dus) is nooit God, maar steeds de zonde, zooals onwarspreeklijk blijkt in plaatsen als Hebr. 2: 17

(om de zonden des volks te verzoenen) en 1 Joh. 2: 2, (hij is een verzoening voor onze zonden). Het beteekent steeds de zonde bedekken of wegnemen. Vandaar dat het verzoendeksel van de ark heet *hilastèrion* — dat waardoor de zonde wordt weggewomen. Maar nog eens: nooit en nergens is God (of Gods toorn) het object van *hilaskomai* of het voorwerp van de verzoening. Nooit en nergens is er sprake van dat God of Gods toorn wordt verzoend.

Het tweede woord dat de Staten-Vertaling weergeeft met verzoenen is *katallasso* met daarbij behoorend zelfstandig naamwoord: *katallagè*; verzoening. Dit woord heeft een gansch anderen inhoud. Dit werkwoord beteekent: het hylleggen van een geschil, de hereniging van twee die gescheiden zijn. Die twee die herenigd worden zijn in den Bijbel: God en mensch. En omdat de daad der vereeniging van God uitgaat als subject der verzoening, is de mensch het object, blijkens plaatsen als 2 Kor. 5: 18 (die ons met zichzelf heeft verzoend — *katallasso* —); 2 Kor. 5: 19 (God was de wereld met zich zelf verzoenende).

Het staat dus zoo: bij gebruik van het woord *hilaskomai* is Christus doorgaans het subject en de zonde het object; Christus is het die onze zonde verzoent. Bij gebruik van het woord *katallasso* is God het subject en de mensch het object; God is het die, nadat het beletsel (= de zonde) is weggewomen (verzoend) den mensch weer in de rechte verhouding zet, zich met den mensch „verzoent”.

In geen van beide gevallen, noch bij *hilaskomai*, noch bij *katallasso* is God (of zijn toorn) object der verzoening. Nergens is er sprake van dat God of de toorn Gods verzoend moet worden. Dat zou trouwens in strijd zijn met den doorlopenden zin van het Evangelie. Steeds gaat de verzoening van God uit. De centrale gedachte van het Evangelie is Joh. 3: 16: Alzoo lief heeft God de wereld gehad dat Hij Zijn eeniggeboren Zoon gegeven heeft.... Het is dus Gods liefde (niet Gods toorn) die de verzoening, zoowel in den zin van *katallagè* als van *hilasmos* mogelijk maakte: beide zijn een uitvloei van Gods liefde. Hoe zou dan de verzoening ooit kunnen beteekenen: Gods toorn doen bedaren? Wie dat zegt, heeft wel heel weinig begrepen van het Evangelie. De door den schrijver in het Geref. Tijdschrift aangevochten zin is dus door en door bijbelsch en precies het tegendeel van „een ongeloovig verwerpen van duidelijke Schriftuitspraken”. De gereformeerde schrijver zelf staat veeleer tegenover de duidelijke uitspraken der Schrift. Zijn voorstelling is volstrekt ketterisch, immers heidensch. Want die term voor verzoening, *hilaskomai*, wordt bij de profane Grieksche schrijvers inderdaad gebruikt in den zin van de toorn van den god of den heros of den doodengeest doen kalmeeren, den god genegen maken, enz. De bedoelde gereformeerde schrijver neemt het dus, natuurlijk zonder dat te merken, op voor een zuiver heidensche voorstelling. De Grieken trachten door allerlei middelen den toorn hunner goden te stillen en hen weer gunstig te stemmen.

Christus heeft ons doen zien dat de God van het Nieuwe Testament ook in dit opzicht niets gemeen heeft met de heidensche goden en de heidensche voorstelling van verzoening principieel uitgebannen. De dogmatische traditie van het Christendom heeft zich niet altijd kunnen verheffen tot de hoogte dezer bijbelsche waarheid en sleept nog steeds heel wat onchristelijke ballast mee. Het is inderdaad volkomen waar: God heeft alle menschen even lief, hij heeft een vervangenisboef even lief als een orthodoxe Ouderling: hij wil ze beide redden van het verderf.

De toon van Prof. Obbink moge wel niet verschillen van zijn gewonen spreektraant, als het tegen Gereformeerden gaat, toch heeft hij mij nog bevreemd. Als Prof. Obbink opmerkt, dat hij van een Gereformeerd theoloog iets beters had verwacht, dan merken wij op, dat wij van een hoogleeraar beter inzicht in de kwestie hadden verwacht.

Wie de kwestie kent, en deze kennis in rekening brengt, zal lo. niet beweren, dat bij Ds van Dijk „duidelijke Schriftuitspraken zijn beneveld door traditioneele kerkelijke dogmatiek”, 2o. niet zoo oppervlakkig redeneeren als deze auteur doet, die, nota bene, met een paar teksten, of een paar begrippen werkt, en vergeet, dat er véél méér bij de kwestie betrokken is dan hij laat uitkomen, en 3o. daarom wat voorzigtiger zijn in apodictische verzekeringen, dat iemand, die de oude nationale theologie toont te kennen (Ds van Dijk) ingaat tegen „de duidelijke uitspraken der Schrift” (wel, wel).

Wij willen, gemakshalve, een paar citaten uit Bavincks Dogmatiek geven. Het eerste luidt zoo:

„Bovenaan staat de „katallagè”, reconciliatie, verzoening. De offerande van Christus heeft n.l. volgens de Schrift objectieve, ook voor God geldende beteekenis. In het O. T. hadden de offers de bedoeling om de zonden des offeraars voor Gods aangezicht te bedekken, *Kipper*, LXX *exhilaskesthai*. Deze verzoening heeft nu wel nergens God tot rechtstreeksch object, maar zij heeft toch met betrekking tot Hem plaats, geschiedt voor zijn aangezicht, Lev. 1: 3, 6: 7, 10 vs. 17, 15: 15, 30, 19: 22, Num. 15: 28, 31: 50, en bedoelt, om door het bedekken der zonde zijn toorn af te wenden, Num. 8: 19, 16: 46, en Hem genadig te stemmen, „*hilaskesthai*”, *propitiûm reddere*, placare. Evenzoo is Christus in het N. T. *hilastèrion*, Rom. 3: 25, *hilasmos*, 1 Joh. 2: 2, 4: 10, een barmhartig en getrouw hoogepriester met betrekking tot de dingen bij God om te „*hilaskesthai*” de zonden des volks, Hebr. 2: 17; als hoogepriester heeft Hij met de offer-

rande zij
den van
afgewend
door d
Ration
wereth
Hij lie
te wor
der ve
voor c
wordt
weersp
in het N
Rom. 1: 1
als zond
11: 28 h
passiev
nature
zijn; in
(bemind
behoud
Gods.)
(tweezijd
God, ma
worden,
„hilasmo
1 Joh. 2:
verhoud
sticht, R
Dit is
in strij
Christ
gegeve
mers ge
zijne ge
maar bei
baar. Ge
over de
hem met
bloedver
wien hij
voelt, zo
met de li
Jes. 1: 2,
Hierna z
„En di
God op
ineens v
we. W
schaduw
zijn met
geen voo
Gods too
dan sp
naar onz
is er nie
relatie
selen s
tot het
zou buit
en alle
welke H
juist zoo
tijds, wa
grijpen.
Daarom
in Chris
5: 19; H
des kruis
theistich
verzoent
ware in
dan de
Gods, m
en verleg
dus Gods
sing onz
gezegd w
tus vast
ook in C
Enkele r
„Wijl
wezen m
zelf door
verzoend
den Vadi
des men
wijderde
zoening.
Zoon tot
en tot ee
En dan
„Het o
tallage”
en deze
eene ob
brachte
Cor. 5: 1
Christus
zijne offe
af en ve
sein” tre
5: 19; do
brengt H
houding
meer;
partijder
door Ch